

Mélyég-kalauz III.

Északi galaxisok között

A galaxisok világával való ismerkedésre keresve sem lehet jobb helyet találni a tavaszi égbolt északi területeinél. Igaz ugyan, hogy a legsűrűbb galaxisfelhő a Szűz csillagkép irányában látszik, ám viszonylag nagy távolsága (50–60 millió fényév) miatt az egyedi objektumok összfényessége elég alacsony. A kistávcsöves észlelők, az égbolttal ismerkedők számára a Canes Venatici, az Ursa Maior és a Coma Berenices jelenti az igazi vadászterületet, minthogy irányukban néhány sokkal közelebbi galaxishalmaz található.

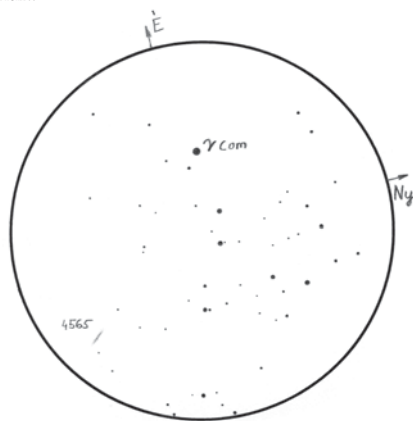
Bereniké hajfűrtjei...

...számtalan galaxis-ékkövet rejtenek. A Virgo-halmaz egy része áthúzódik a területére, de számos, sokkal közelebbi csillagvárosnak is otthont ad. A konstelláció furcsamód mégsem galaxisai, hanem a Melotte 111 csillaghalmaz miatt híres. Ez a 4 fok átmérőjű és 1,5 magnitúdós halmaz sötét tavaszi éjszakákon nagyon feltűnő szabadszemes jelenség, 310 fényéves távolságával a harmadik legközelebbi ilyen objektum. Tagja a 12, 13, 14, 16, 17 és a 21 Com, de a legtisztább éjszakákon több tucat csillaga látszik szabad szemmel.

Viszonylag szerény megjelenése ellenére ez a konstelláció három amatőr műszerrel is elérhető gömbhalmazt rejt. Legfényesebb képviselőjük a 7–8 magnitúdós M53, mely bármekkora műszerrel kellemes, kerekded, közepe felé fényesedő foltként figyelhető meg. Közepes távcsövekkel a pereme mentén a bontás jelei mutatkoznak. Megtalálása semmi nehézséget nem okozhat, hiszen alig 1 fokkal ÉK-re helyezkedik el a 4 magnitúdós α Com-tól.

Tőle mindössze 1 fokkal délkeletre akadhatunk rá az NGC 5053-ra (katalógusszámát könnyű lesz megjegyezni), mely azonban tökéletes ellentéte szomszédjának. Hatalmas,

6–7 ívperces és 9 magnitúdós foltja kis távcsövekkel alig figyelhető meg. Sötét égbolton 8 cm-es vagy nagyobb műszerrel kereshetjük sikerrel, és a legtisztább egű estéken, 10 cm-es refraktorokkal sűrűsödést nem mutató, hatalmas korongnak fog tűnni, melyet igen halvány halmaztagok apró pöttyei borítanak.

Hatalmas, fényes, közeli: a Melotte 111 csillaghalmaz. Csuti István rajza 7x50-es binokulárral készült

Az NGC 4147 teljesen normális gömbhalmaz, de jelentős távolságban van tőlünk, ezért csak 10 magnitúdósra látszik, mérete csupán 2–2,5 ívperc. Vizuálisan mégis kellemes objektum: már 10 cm-es műszerrel láthatóvá válnak a magból kiinduló tömzsi, fényes nyúlványok és az erőteljes mag. A halmaz legfényesebb csillagainak megpillantásához 40 cm feletti átmérő szükséges, de a komponensek csomósodásai érdekes „hamis csillagokat” hoznak létre felületén.

Az égbolt egyik különlegessége az NGC 4565 jelű, eléről látszó, porsávós galaxis. A 9–10 magnitúdós csillagváros túl vékony (15x2'-es) korongját és erőteljes központi

kidudorodását kettészelő porsávot 10 cm-es átmérőtől kereshetjük, de minden távcsővel nagyszerű látványt nyújt.

Az NGC 4565-öt Tű-galaxisnak (Needle Galaxy) is nevezik, mivel két, szembe fordított gombostűre emlékeztet. Éder Iván fényképe (30 T, Canon EOS 5D, 30x5 perc)

A csillagkép legfényesebb és sokak szerint legszebb galaxisa a 35 Com közelében elhelyezkedő 8,5 magnitúdós M64. Feketeszemgalaxisnak is nevezik, mivel magját félköríves, sötét, kontrasztos porsáv koszorúzza. Jelentős fényessége és mérete arra utal, hogy közelebb van hozzánk, mint a Virgo-halmaz (23 millió fényévre). Kis távcsövekkel jellemzően 4x2'-es fényes ködösség, ez azonban csak a magvidék. Jó észlelési körülmények között 11,4 cm-es távcső megmutatja azt az inhomogén halót is, mely méretét 8x4'-re növeli. A porsáv megpillantásához 15–20 cm-es távcső szükséges, de nem kizárt, hogy kisebbekkel is észlelhető.

A Coma Berenices területe még további hat Messier-objektumot rejt, amelyek mind a Virgo nagy galaxisfelhőjéhez tartoznak. Az M99 és M100 két nagy, lapjáról látszó, 10 magnitúdós spirál, melyek részletei közepes távcsövekkel is elérhetőek. Az M98 velük ellentétben majdnem elérő látszik, de fényes centrális sávjában már 11,4 cm-es műszer foltokat fed fel a ragyogó mag két oldalán.

Az M88 szép, sokkarú spirál, amely ovális, fényes foltok látszik. A 10 magnitúdós égitest részletei viszonylag nehezen figyelhetőek meg, de a látványa mégis nagyon lenyűgöző. Érdekessége a magjától 7'-cel DK felé látszó törpe nóva, az AL Com, mely

nagyjából évente bekövetkező kitéréseivel átfarmálja a galaxis környékének látványát.

50'-cel keletre találjuk a küllős spirálok csoportjába tartozó 11 magnitúdós M91-et, melynek azonosítása a XX. század második feléig bizonytalan volt. A kis távcsövekkel jellegtelen folt közepes vagy nagy átmérővel válik érdekesebbé: előbb a küllő, majd a spirálkarok is kibontakoznak.

Az eddig felsorolt Messier-galaxisok mind egyikét – az M64-et kivéve – túlragyogja az M85. A 9,5 magnitúdó körüli galaxis szerkezete nehezen tanulmányozható, ugyanis S0-Sa típusú, lentikuláris jellegű rendszer. Fényes magját határozott ovális haló övezi, ahonnan a megnyúltság mentén két irányba fényes szálak indulnak ki. Igazi érdekessége a 8 ívpercre található küllős galaxis, az NGC 4394, amely az M85 kísérőjének tűnik, de valójában négyezer akkora távolságban helyezkedik el.

Az M100 spirálgalaxis a Virgo-halmazban. Cserna Antal felvétele (25 T, Canon EOS 350D, 19x480 s)

Nem sokkal a 30 és 31 Com-tól délre fedezhetjük fel a küllős spirálgalaxisok közé tartozó NGC 4725-öt, mely 9,5 magnitúdó körüli fényessége és nagy felülete révén elég alacsony felületi fényességű. 13 cm-es reflektorral jókora ovális derengés, melynek közepén halvány sűrűsödés rejlik. A küllők és a spirálkarok 15–20 cm-es átmérővel válnak megfigyelhetővé.

A küllős spirálok egyik legszebb képviselője a kevéssé közismert NGC 4725. Éder Iván felvétele (30 T, Canon EOS 5D, 30x5 perc)

Innen 3 fokkal ÉK felé találjuk a híres Coma-galaxishalmazt, mely azonban asztrofizikai érdekességei ellenére nehezen megfigyelhető. Bár két fő tagja, az NGC 4889 és 4874 12 magnitúdó körüli (és így egy 15 cm-es reflektor kötelezően megmutatja), háttérbe szorulnak a csillagkép látványos Messier-objektumai mögött. A halmaz azonban mintegy félmilliárd fényéves távolságból üzen felénk, ezért igen felemelő élmény lehet fényesebb tagjainak becserkészése. Ha 40–50 cm-es óriás amatortávcsövet használunk, 16–17 magnitúdós határfényességig legalább száz tagja válik kivehetővé, és még így is láthatatlan marad a kb. 1000 tagot számláló galaxishalmaz java része!

Vadat a vadásznak!

Aki fényes és látványos galaxisok észlelésére vágyik, annak a látszólag jelentéktelen Canes Venatici (Vadászebek) csillagkép lesz a legjobb célterület. Bár csak kevés szabadzemes csillagot tartalmaz, a harmadrendű, gyönyörű kettős, az α CVn (Cor Caroli) biztosan utat mutat. Az M51 minden amatőr számára közismert: a kölcsönható rendszerek prototípusa már 10x50-es binokulárral is kitűnően látható, hiszen 8 magnitúdós és 5x10 ívperces. A társ elnevezése NGC 5195, kis műszer a két galaxist egymás mellett elkülönülten mutatja. 10–15 cm-es távcsőben,

100x-os nagyítással már kezdenek kirajzolódni a spirálkarok, és az anyaghíd is láthatóvá válik. Ha módunkban áll 30 cm körüli távcsővel megfigyelni, a galaxis látványa gyökeresen megváltozik. A sejtelmes foltok helyett élesen és teljesen fényképszerűen tárul fel előttünk az égitest belső szerkezete, spirálkarjai és porsávjai. Az M51 kétségkívül az egyik legszebb mélyég-objektum!

Még számos más kölcsönható páros ékesíti az eget a közelben, közülük az NGC 4485 és 4490 duója a legkönnyebben észlelhető. Az NGC 4490 egy 10 magnitúdó körüli torzult spirál, melyhez egészen közel (a nyugati kar végénél) helyezkedik el a 12–13^m-s társ. Az ütköző páros különösen nagyobb műszerekkel nyújt feledhetetlen látványt.

Az M51 egyszerűsége egy kisebb, mintegy 30 millió fényév távolságra lévő galaxishalmaz (CVn csoport) tagja, melynek közepe táján a hatalmas és fényes M94 foglal helyet. Ez a szabályos megjelenésű rendszer lapjáról látszik, spirálkarjai vékonyak és szorosan felcsavartak, magja fényes és nagyon apró. Magas összfényessége (8^m) miatt binokulárral is kitűnően megfigyelhető égitest, de részleteinek megpillantását csak egészen nagy távcsövektől remélhetjük, ekkor a mag körül kisebb porsávok, a külső régióban pedig halvány spirálkarok kezdemények tűnnek fel.

A csoport másik izgalmas objektuma a 9 magnitúdó körüli, kis távcsövekkel is emlékeztető látványt nyújtó M63. Napraforgó-galaxisnak hívják finoman pöttyözött, szorosan felcsavarodott karjai miatt, melyek távcsővel csak nehezen észlelhetőek. 20–25 cm-es műszerrel a galaxis fényes magját egy kiterjedt, ovális alakú, foltos párafelhőbe ágyazva láthatjuk.

Bár az M106 a Vadászebek félreeső részén fekszik, és megtalálása sem egyszerű, a 8 magnitúdós csillagváros nagyszerűsége kétségtelen. 18x6 ívperces foltja jól láthatóan két tartományból épül fel. A fényes belső rész tartalmazza a magot és a spirálkarok kiinduló szakaszát, míg a külső, halvány haló csillagkeletkezési régiókban szegény és egyenletes fényű. Már 10 cm-es távcsővel

lenyűgöző látvány fogad: a két tartomány éles peremmel válik el egymástól. Ha 30 cm-es átmérőt használunk, könnyedén követhetjük a magból kifelé induló, feltekeredő karok futását, s apró foltokat láthatunk bennük.

Az M3 az eddigiekkel ellentétben gömbhalmaz. A 6^m-s, 15'-es égitest a tavaszi-nyári ég halmaz-óriásainak egyik első hírnöke. Elegetően sötét égboltról szabad szemmel is megkereshető, binokulárban kerek, golyóforma, centruma felé fényesedő folt. 8–10 cm-es átmérő megmutatja legfényesebb komponenseit, 20–25 cm felett már jórészt felbontva láthatjuk ezt az igen szép csillaghalmazt.

Igazi gömbhalmaz-óriás: az M3 a Vadászebek, a Bootes és a Coma Berenices határán található. Kovács Attila fényképe (20 T, Canon EOS 300D, 57 perc)

Charles Messier annak idején nem vette katalógusba a csillagkép összes látványos galaxisát, a Coma Berenices határán néhány igen szép példány elkerülte figyelmét. A 10,5^m-s NGC 4244 mind közül az egyik legszebb: a távcsőben egy 10'-nél is hosszabb, de alig 1' széles csíkot látunk, melyben nincs semmiféle koncentráció. Az NGC 4631 (Bálna-galaxis) szintén éléről látszik, de egy magnitúdóval fényesebb (9–9,5^m-s), Nevét szokatlan, bálnára emlékeztető alakjáról kapta. Sűrűsödést ez sem mutat, de az egész galaxist kisebb-nagyobb (15 cm-es távcsővel már látható) foltok borítják. Kompakt, 12–13^m-s kísérőgalaxisa, az NGC 4627 már 11,4 cm-es átmérővel is megfigyelhető.

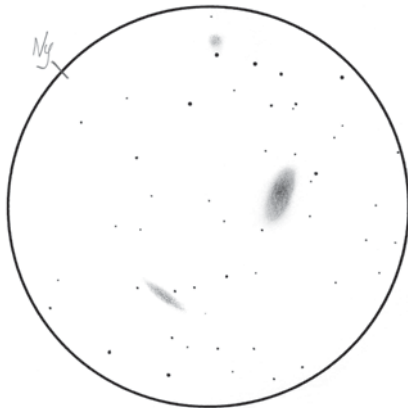
A szabálytalan NGC 4449 talán a csillagkép legkülönösebb látványosa. Ha unjuk a sok szabályos galaxist, minden bizonnyal felüdülünk a 10 magnitúdós csillagváros 3x1,5'-es négyyszögletes foltja láttán. A kis irreguláris rendszer a Nagy Magellán-felhőre hasonlít, itt is egy centrális fénysáv dominál. A sáv sarkainál több fényes csomót – hidrogénfelhőt – mutatnak a 20 cm-es műszerek. Ezt a galaxist mindenképp keressük fel!

Tánc a Pólus körül

Az északi égbolt legmarkánsabb csillagképe a Nagy Medve (Ursa Maior), mely jellegzetes aszterizmusa, a Nagygóncöl révén a laikusok között is ismert. Ez a csillagkép a mélyég-objektumok kifogyhatatlan tárháza. Maga a Góncöl hét csillagból álló székérfarmája (az α UMa, a Dubhe kivételével) a hozzánk legközelebbi nyílt csillaghalmaz (Collinder 285), melynek tagjai (köztük a Mizar–Alcor fizikai többes) a Sagittarius csillagkép irányába mozognak. A szabad szemmel látható komponenseken kívül még számos távcsővel észlelhető csillag tartozik a 80 fényév távolában lévő halmazhoz. Régebben elterjedt az a vélemény, miszerint a Sirius is néhány másik, déli égbolton látszó csillag is a halmazhoz tartozik, így a Nap végül is annak belsejében található, de mozgásában nem vesz részt. Az újabb vizsgálatok fényében ez az álláspont téves.

A Nagy Medve többi érdekes objektuma szinte kizárólag galaxis. Talán a legszebb az M81 és M82 különleges párosa. Egy halványabb lentikuláris rendszerrel, az NGC 3077-tel és néhány törpegalaxissal kiegészülve az M81 galaxiscsoport magját képezik. Maga a rendszer dinamikai középpontját jelentő M81 hatalmas, fényes spirálgalaxis; 22x10'-es méretéből vizuálisan 14x8'-et érzékelünk átlagos körülmények között. Vékonyka spirálkarjaihoz 15 cm-es műszer szükséges, de fényes magja már kisebbel is megmutatkozik. Összfényessége 6,9 magnitúdó, így a szabadszemes láthatóság érzékeny határán táncol. Néhány sasszemű megfigyelő a legtisztább hegyvidéki egeken képes volt pusztá

szemmel megpillantani, de nekünk meg kell elégednünk a binokuláris látvánnyal. Már egy 10x50-es nagyon szépen fogja mutatni fél holdkorong hosszúságú, ovális foltját, melyhez közel egy kissé halványabb, 8x1,5'-es, szivar alakú galaxis tűnik fel. Ha jó szemünk van, esetleg már egy nagyobb binokulárral vagy kis nagyítással, akár 5 cm-es refraktorral képesek leszünk nagyobb foltokat elkülöníteni a felületén, de centrumot nem látunk. Ez a különleges alakzat nem más, mint az M82, az egyik legközelebbi aktív galaxis. Érdeemes nagyobb távcsövekkel is szemrevételezni, mivel 25 cm felett rögzök és porsávok sokaságát vesszük észre a felületén, egészen nagy műszerekkel szálás szerkezete is láthatóvá válhat.

Ahogy a kis távcsövek mutatják az M81–82 környékét:
Kónya Zsolt rajza 12,7 cm-es refraktorral, 26x-os nagyítással készült, a 2 fokos látómező felső részén a kis NGC 3077 is azonosítható

Folytassuk túránkat a Göncöl rúdja végénél, ahol a Mizar–Alcor párossal és az η UMa-val (Alkaid) egyenlő szárú háromszöget alkot az M101. Kiemelt helye kell legyen minden amatőrcsillagász megfigyelési programjában, annak ellenére, hogy a lapjáról látszó galaxis felületi fényessége igen alacsony. Összfényessége valahol 7 és 8 magnitúdó között van (7,5^m jó kompromissumnak tűnik), de ez a fényesség 14'-es korongon terül szét. Kis binokulárok homo-

gén, halvány korongot mutatnak a 81, 83, 84, 86 UMa alkotta csillagsor végén (ez egy másik mozgási halmaz, a Latysev 2), mely egy 8 cm-es refraktorban ideális körülmények között gyenge magot és finom spirális struktúrát kezd mutatni. A galaxis megfigyeléséhez kis-közepes nagyítást használjunk, 15 cm-es műszerhez az 50x-es körüli nagyítás tűnik ideálisnak. Ha módunkban áll nagy reflektorokkal (40 cm felett) megfigyelni, egyedi hidrogénfelhőit és csillaghalmazait, tejút felhőit is elkülönülten láthatjuk, továbbá a közelében számos távoli, háttérgalaxist észlelhetünk, melyek segítségével átérezhetjük az Univerzum nagyságát.

A β UMa közelében találjuk az M97 és M108 tág párosát. Az M108 kissé hasonlít az M82-höz – éléről látszik és aktív galaxis – de fényessége alig 10 magnitúdó. Felületi fényessége elég alacsony, mely az égitestben található nagymennyiségű pornak köszönhető. Egyike azon kevés csillagvárosnak, melyben a poranyag nem egy sávba rendeződik, hanem hálószerűen az egész felületet át- és átszövi. Ezért vizuálisan nem könnyű látvány, kis távcső csak egy halvány csíknak fogja mutatni. Nagyobb műszerek felfedik fényes magját és mellette néhány nagy csomót, melyeket porsávok választanak el. Az egész látvány nagyon aszimmetrikus, melyhez még egy előtércsillag is hozzájárul (hamis magot alkotva).

Az M97 az eddigiektől eltérően planetáris köd, mely távcsövekben kissé fényesebbnek tűnik az M108-nál. Összfényessége valahol 9,5^m körül mozog, a köd élénk kékeszöld fényére szemünk nagyon érzékeny (fotografikus fényessége alig 12 magnitúdó). 5–7 cm-es refraktor 3' átmérőjű, teljesen homogen korongot fog mutatni, mely ránézésre is eltér a sok galaxistól. A köd nevét a felszínén látható jellegzetes üregekről kapta: a Bagolykőd „szemeinek” megpillantásához legalább 15–20 cm-es távcsőre van szükség.

Az M109 egy 10^m-s 6x3'-es küllős spirális galaxis a γ UMa (Phekda) alig 40'-cel keletre. Felületi fényessége rendkívül alacsony, láthatósága nagyban függ a távcső optikai minőségétől, de leginkább a légköri viszo-

nyoktól. 10 cm-es átmérővel is láthatatlan, ha az ég nem megfelelő, de egy 15 cm-es távcső is megmutathatja spirális szerkezetét, amikor a légkör kiváló. A küllő észleléséhez 13–15 cm-es műszer szükséges, ennél kissé nagyobb nyílású távcsövek kezdik feltárni vékonyka karjainak szövedékét. Ha szerencsénk van az éggel, az M109 igen szép objektum lehet.

Az M109-től 1 fokkal DDNy-ra akadhatunk rá az NGC 3953-ra. A 6x3'-es galaxis valamivel fényesebb az M109-nél, de ahhoz hasonlóan kissé alacsony a felületi intenzitása. Már 5 cm-es refraktorral észre fogjuk venni szürkés, ovális korongját, de részleteinek megpillantásához 20–25 cm-es reflektorra van szükség, mely szorosan felszavardott karokat, kissé fényesebb középrészt és esetleg kicsiny küllőt fog mutatni. Fotografikusan az égbolt egyik legszebb galaxisa.

Az M81 Cserna Antal felvételén. A bő négy órák kép kitűnően mutatja a galaxis vékonyka spirálkarjait (25 T, Canon EOS 350D, 256 perc)

A csillagkép NGC-galaxisai közül talán a Lynx határához közel található NGC 2841 a legszebb. Ez a 9,5 magnitúdó körüli sokkarú (flokkulens) spirál már egy kis, 11,4 cm-es reflektorban fényes, 6x3 ívperces foltként tűnik fel, északi peremén egy előtérscillaggal. Ebben a galaxisban robbant 1999. április

30-án az SN 1999by jelű szupernóva, melynek Berkó Ernő magyar amatőrcsillagász független felfedezője volt. Már csak ezért is megéri felkeresni! Vizuálisan fényes magot és nagy műszerekkel finom spirálkarokat tudunk megkülönböztetni.

Az NGC 3184 a 3 magnitúdós μ UMa-tól 45'-re nyugat felé helyezkedik el, ezért nagyon könnyű megtalálni. A 10 magnitúdós galaxis pontosan lapjáról látható, ezért felületi fényessége nagyon alacsony. A távcsőben – már 10 cm-es átmérővel – egy viszonylag fényes mag körül halvány, 5–6'-es párásságot látunk majd, a spirálkarok észrevétele nagy távcsövekkel lehetséges csak.

Utóljára hagyjuk a CVn határán látszó NGC 4088-at, melyben tavaly szupernóva is robbant. A 11 magnitúdós galaxis különlegessége, hogy fősíkja görbült, integráljel alakú. Pekuliáris megjelenése már 15 cm-es távcsővel is látszik.

A Nagy Medvében még hosszasan sorolhattuk volna a 10–11^m-s, látványos galaxisokat, de ezek felderítését az Olvasóra bizzuk.

Bár a Camelopardalis (Zsiráf) legnagyobb része ősszel és télen figyelhető meg, északkeleti régiója tavasszal látszik a legjobban. Az északi égbolt egyik legszebb csillagvárosa az M81 csoporthoz tartozó és 10 millió fényév távolságra lévő NGC 2403. Ezt a 8 magnitúdós, 22x11'-es spirálgalaxist bármekkora műszerrel érdemes felkeresni. Binokulárok egyenletes, ovális foltot mutatnak két fényes csillag között, kisebb távcsövekkel feltűnik gyengén fényesebb magja, melyet nagyobb csomók öveznek. A galaxisban erőteljes csillogkeletkezés folyik, amint azt a felületét borító számtalan fényes HII régió bizonyítja – közülük nem egyet közepes amatőrtávcsővel is meg lehet figyelni.

Az északi Pólus környéke az eddigiekkel ellentétben nem sok látványosságot tartogat. Az Ursa Minor, azaz Kis Medve (Kisgöncöl) szép és jellegzetes csillagkép, de városokból nem mindig látható. Az α UMi, a Polaris és a béta, esetleg a γ látszik csupán a fényszennyezett helyekről. A Kisgöncöl többi csillaga ugyanígy halvány, 4–5 magnitúdós. A Polaris szép és érdekes kettős- és változócsillag

(cefeida, de amplitúdója rejtélyes okokból néhány évtizedig csökkent, majd pár évvel ezelőtt visszafordult, azóta lassan nő), melyet halvány csillagok 1 fokos gyűrűje ölel körbe. Ez a Harrington 1 jelű aszterizmus, az Északi Pólus Koronája. A Polarishoz legközelebbi NGC objektum, amit a nagyobb amatortávcsövek még megmutatnak, az NGC 3172, melyet Polaris Borealisnak is neveznek. Felkereséséhez legalább 30 cm-es távcsőre lesz azonban szükségünk, hiszen a távoli galaxis fényessége csupán 15 magnitúdó.

Egyetlen, kis műszerekkel is látványos galaxis található a Pólus vidékén, az NGC 6217. A 11,5 magnitúdós küllős spirál fényes magja és határozott, már-már vastok küllője akár 15–20 cm-es távcsövekkel is elérhető lehet. A felújított Hubble Űrtávcső lélegzetelállító képeket készített a rendszerről.

Utoljára az NGC 5385-öt kell megemlítenünk, mely egy nyílthalmaz ($RA=13^h52^m05^s$, $D=+76^\circ11'04''$). Tucatnyi 12–14 magnitúdós tagja egy $7 \times 3'$ -es területen csoportosul. Kisebb távcsövekkel nem látványos, de 30 cm körüli műszerekkel már csak szokatlan égi elhelyezkedése miatt is vessünk rá néhány pillantást. Sok atlasz nem jelöli, mivel a XX. század közepén az NGC revíziójakor törölték, mint „nem létezőt” (csillagkoncentrációja túl alacsony volt).

A Nagy Medve és a Kis Medve közötti égterületet az egészen a Lantig nyúló Draco (Sárkány) foglalja el. Nagy területe ellenére viszonylag kevés mélyég-objektumot tartalmaz, de ezek kifejezetten látványosak. A legfontosabb a csillagkép keleti részén található NGC 6543. A Macskaszem-köd néven ismert planetáris köd 7–8 magnitúdós összfényessége egy alig fél íperc átmérőjű területről származik. A köd élénk zöldeskék színe és fényes, 11 magnitúdós központi csillaga minden távcsővel felismerhető, de nagy (jellemzően 200x-os feletti) nagyítást kell alkalmazni. A Macskaszemre hasonlító belső részleteket is könnyű ekkor észrevenni; egészen nagy távcsővel (30–40 cm) és 500x-os feletti nagyítással a Hubble Űrtávcső felvételein található részletek némelyikét is megfigyelhetjük.

Az M102 (NGC 5866) a Nagy Medve határájánál fekvő, éléről látszó 10 magnitúdós spirálgalaxis. A kicsiny égitest $4,5 \times 1,5'$ -es, fényes folt; kis nagyítással egy elliptikus rendszerre emlékeztet, közepén ragyogó csillagszerű mag ül. Nagy műszerekkel az égitest jellege megváltozik. Láthatóvá válik a magot kettéosztó igen vékony, kontrasztos porsáv, melynek tengelye nem párhuzamos a galaxis fókijával. A porsáv a két végén, a halóban fénycsávokban végződik, melyek azonban már párhuzamosak a fókikkal. A galaxis megjelenése kész rejtély.

Közelemben találjuk az NGC 5907-et, mely a tavaszi-kora nyári ég egyik legszebb éléről látszó csillagvárosa. A 11 magnitúdós, homogén felületű fénycsáv $10'$ hosszú, de alig $1'$ széles. Nagyobb műszerekkel egy közepe felé gyengén sűrűsödő, hosszában porsávval kettészelt galaxist láthatunk, mely kissé hasonlít az NGC 4565-re.

Az Ökörhajcsár (Bootes) és Északi Korona (Corona Borealis) területe fényes csillagokban, látványos kettősökben és izgalmas változócsillagokban rendkívül gazdag, de mélyég-objektumokat kevés kivételtől eltekintve nem tartalmaznak. Az Északi Koronában nincs 13 magnitúdónál fényesebb galaxis.

A Bootes már sokkal kellemesebb terep, hiszen tucatnyi 12^m körüli galaxist tartalmaz. Legérdekesebb objektuma, az M3 gömbhalmaz szomszédságában található NGC 5466, mégis egy gömbhalmaz. A $8,5\text{--}9^m\text{-s}$, $8'$ -es, laza szerkezetű és sejtelmes halmazban semmi koncentrációt nem látunk, felületi fényessége alacsony. Ennek ellenére a legszebb látványt $8\text{--}10$ cm-es refraktorokkal, kis-közepes nagyítással kapjuk róla, s 30 cm-es távcsővel már részlegesen felbontható.

A csillagkép galaxisai közül kisebb távcsövekkel csak az NGC 5248 látható jól. A $10,5^m\text{-s}$, $3,5 \times 2,5'$ -es spirális délen, a Szűz határájánál található, és részleteit már közepes távcsövek is mutatják: fényes magját ovális halo övezi, ahonnan két viszonylag kontrasztos spirálkar indul ki.

Sánta Gábor